

GEMMA SAURA / ДЖЕММА САУРА

Народилась у 1981 році у Барселоні, Каталонія.

Журналістка видання La Vanguardia.

Пише для розділу A fondo, присвяченого репортажам та журналістським розслідуванням (з 2021 року). Раніше була редакторкою у міжнародному відділі (2006–2021).

Публікується також у MSN España, Clarín (Argentina), RAC 1.

Освіта: журналістика (2000-2005), міжнародні відносини (2004-2006) в Автономному університеті Барселони (Universitat Autònoma de Barcelona).

Рейтинг статей – 0-0-1

Попередній висновок: стаття авторки концентрується виключно на емоційній основі через приватний негатив. Однобічне висвітлення проблематики. Структура статті, перенасичення негативом та однобічність висвітлення створюють підозру цілеспрямованості та заангажованості попри великий досвід авторки як журналістки-розслідувачки.

У статті допущені вагомні статистичні помилки, які впливають на розуміння матеріалу.

Елемент ризику: *ми маємо більш детальну інформацію про авторку та її інтереси, пов'язаних осіб та зони ризику, але з метою якісного використання зібраних даних розслідування, поки вимушені закрити публічний доступ до цієї інформації.

ПІДОЗРІЛІ СТАТТІ

1. El dilema de los refugiados ucranianos: o van al frente o se quedan sin papeles (укр. Дилема українських біженців: або йти на фронт, або залишитися без документів)

Видання: La Vanguardia

Формат: редакційна стаття

Дата: 05.05.2024

Посилання: <https://www.lavanguardia.com/internacional/20240505/9612375/frente-papeles.html>

Логічна помилка: створення хибної дилеми	
Дилема українських біженців: або йти на фронт, або залишитися без документів	El dilema de los refugiados ucranianos: o van al frente o se quedan sin papeles
Недоречно наведена статистика, що гіперболізує проблему. Слабке розуміння предмета, описаного в статті.	
*4.2 млн — це всього біженців (і жінки, і діти, і чоловіки), які мали статус захисту в ЄС станом на 2024 рік, а не тих, кого стосувалось розпорядження МЗС.	
*Призупинення видачі документів відбулось не через закон, а через розпорядження МЗС про те, що у чоловіків мають бути оновлені військово-облікові дані. З 18.05.24 це можна було зробити, у тому числі онлайн.	
Новий закон про призов до армії в Києві загрожує 4,2 мільйонам українців, які проживають в ЄС.	La nueva ley de reclutamiento de Kyiv amenaza a 4,2 millones de ucranianos residentes en la UE
Необ'єктивне подання: коментар людини, що не є біженцем через війну.	
«Як у Північній Кореї», — обурюється Алекс. 31-річний хлопець родом з Харкова, одного з міст, яке найбільше постраждало від російських ракет, хоча він поспішає підкреслити, що виїхав сім років тому, «коли війни не було і ніхто не знав, що вона буде».	“Como Corea del Norte”, se revuelve Alex. De 31 años, es de Járkiv, una de las ciudades más martirizadas por los misiles rusos, aunque él se apresura a subrayar que marchó hace siete años, “cuando no había guerra y ni se sabía que habría guerra”.
Нативне прирівнювання жертви до агресора, оскільки відсутній будь-який авторський коментар щодо дій агресора.	
«Вони забирають у мене свободу», — зневірено каже він. [...]	“Me quitan la libertad”, se desespera. [...] “Putin es un hijo de puta. Pero esta guerra empezó por la libertad. Se supone que esto

<p>«Путін – сучий син. Але ця війна почалася заради свободи. Вважається, що йдеться про право України вступити до ЄС, до НАТО. Всі ці роки говорили про це, а в результаті зробили як Росія – позбавили громадян свободи. Для цього гине стільки людей?».</p>	<p>va del derecho de Ucrania a entrar en la UE, en la OTAN. Todos estos años hablando de esto, para acabar haciendo como Rusia, quitar la libertad a los ciudadanos. ¿Para eso está muriendo tanta gente?».</p>
<p>Відсутність представлення української позиції: сприяння наративу про те, що Україна весь час з 2014 по 2022 рік бомбила Донбас.</p> <p>Представлення України через позицію сепаратистів. Інтерв'ювання прихильників сепаратистів.</p> <p>Підведення до думки, що саме дії України — причина війни.</p>	
<p>Але є й інша Україна. 50-річний Олександр працює на будівництві стадіону «Камп Ноу». Його паспорт закінчується в 2027 році, і він сподівається, що до того часу війна закінчиться. Якщо ж ні, він точно знає, що робитиме: «Я подамся на російський паспорт і поїду до Росії». Він родом з Донбасу і є прихильником Росії. «Те, що вам розповідають про війну, — це брехня», — стверджує він.</p> <p>«Росія десять років попереджала, що Україна не може продовжувати вбивати і тиснути на Донбас».</p> <p>«Я знаю, що якщо я ступлю на Україну, мене візьмуть, дадуть зброю і відправлять на фронт. Але проти кого я буду воювати? Проти Донбасу? Це неможливо».</p>	<p>Pero hay otra Ucrania. Alexánder, de 50 años, trabaja en las obras del Camp Nou. Su pasaporte caduca en el 2027 y espera que entonces la guerra haya acabado. Si no es así, tiene claro lo que hará: “Pediré el pasaporte ruso y me iré a Rusia”. Es del Donbass y prorruso. “Lo que os cuentan sobre la guerra es mentira”, sostiene.</p> <p>“Rusia llevaba diez años avisando de que Ucrania no podía seguir matando y pisando al Donbass”.</p> <p>“Sé que si pongo un pie en Ucrania, me cogerán, me darán un arma y al frente. Pero, ¿contra quién voy a luchar yo? ¿Contra el Donbass? Es imposible”.</p>
<p>Перенасичення негативом. Не збережено баланс між емоціями людей, що зазнали незручності та об’єктивністю висвітлення події.</p> <p>Однобокість висвітлення, відсутність пояснення контексту як і чому виникли ці проблеми.</p> <p>Відсутність контексту та авторських пояснень сприяє пересмикуванню та зміни фокуса з агресора (як першопричини) на жертву.</p>	
<p>* «Я дарую вам свій український паспорт», — каже в телефонній розмові</p>	<p>* “Les regalo mi pasaporte ucraniano”, dice en conversación telefónica Anatoli,</p>

Анатолій, сантехнік, який має іспанське громадянство. Він вважає, що новий закон є фарсом, «щоб добре виглядати в очах Європи та США», який лише зашкодить найбіднішим. «В Україні, якщо ти маєш гроші, ти не йдеш на війну. Все працює на корупції. Заплативши, ти виїжджаєш з країни. Заплативши, тобі роблять медичний висновок. І хто заплатить, той отримає паспорт»,

* Значна частина зарплати йде на оплату навчання в академії в Україні, де нібито навчається її син, адже студенти звільнені від військової служби. **А також на хабарі викладачам після кожного іспиту, щоб вони сказали, що він з'явився і склав іспит.**

un fontanero que cuenta con nacionalidad española. Opina que la nueva ley es una farsa “para quedar bien con Europa y con Estados Unidos”, que solo perjudicará a los más pobres. “En Ucrania, si tienes dinero, no vas a la guerra. Todo funciona con corrupción. Pagando, sales del país. Pagando, te hacen un informe médico. Y quien pague, tendrá el pasaporte”, asegura

* Gran parte del salario se va en los recibos de una academia en Ucrania en la que se supone que su hijo está matriculado, pues los estudiantes están exentos del servicio. También para sobornar a los profesores cada vez que hay un examen, para que digan que se ha presentado y ha aprobado.

Український переклад

Дилема українських біженців: або йти на фронт, або залишитися без документів

Новий закон про призов до армії в Києві загрожує 4,2 мільйонам українців, які проживають в ЄС

Війна в Україні просочує туман цього дощового ранку в Барселоні. Зараз 9:20, і в будинку № 185 на вулиці Нумансія панує неспокій, де близько двадцяти людей чекають на відкриття українського консульства.

Новий закон про військову службу, ухвалений Києвом 11 квітня, став ударом для близько 300 000 українців, які проживають в Іспанії, дві третини з яких є переселенцями через війну.

У відчайдушній спробі набрати солдатів Україна посилює тиск на чоловіків призовного віку, як всередині країни, так і за її межами. Тим, хто проживає за кордоном, припинять надавати консульські послуги, якщо вони не повернуться для виконання військових обов'язків. На практиці це означає, що їм не поновлять паспорт і вони не зможуть оформити жодних документів.

«Як у Північній Кореї», — обурюється Алекс. 31-річний хлопець родом з Харкова, одного з міст, яке найбільше постраждало від російських ракет, хоча він поспішає підкреслити, що виїхав сім років тому, «коли війни не було і ніхто не знав, що вона буде». В Іспанії у нього все йде досить добре: він займається електронною музикою та організацією заходів, а серед його проектів — створення ТОВ.

Мрії, які висять у повітрі. Тик-так відлічує його паспорт, який закінчується наприкінці року. Він звернувся до консульства, щоб спробувати його поновити до того, як 23 травня набере чинності закон, але до цієї дати вони не розглядають заявки. А потім, каже він з гіркою посмішкою, він вже знає, що йому скажуть: він повинен повернутися в Україну і з'явитися в військкоматі, якщо хоче отримати новий паспорт.

«Вони забирають у мене свободу», — зневірено каже він. Батько двох дітей, народжених в Іспанії, він чітко розуміє, що не піде на війну. «Я не розумію, чому я повинен померти за Україну. Вона мені нічого не дала. Все, що я маю, дала мені Іспанія. У мене там більше нікого немає, моя родина живе за кордоном, ми давно продали будинок. Та й як хтось такий, як я, може бути корисним на фронті? Я ніколи в житті не брав до рук зброю, мене точно вб'ють».

«Як така людина, як я, може бути корисною на фронті? Я ніколи в житті не тримав у руках зброї, мене точно вб'ють».

Алекс підкреслює, що його думка про російське вторгнення не змінилася, і що він допомагає, надсилаючи гроші. «Путін – сучий син. Але ця війна почалася заради свободи. Вважається, що йдеться про право України вступити до ЄС, до НАТО. **Всі ці роки говорили про це, а в результаті зробили як Росія – позбавили громадян свободи. Для цього гине стільки людей?»**».

Цей закон, якого давно вимагала українська армія, був також вимогою НАТО. Генеральний секретар НАТО Єнс Столтенберг утримався від відкритого схвалення його ухвалення, але сказав: «Я впевнений, що Україна прийме необхідні рішення для мобілізації необхідної кількості людей, а ми виконаємо свою частину щодо матеріального забезпечення».

Україна знизила обов'язковий вік для служби в армії з 27 до 25 років, і президент Володимир Зеленський, популярність якого падає, підписав цей закон лише через десять місяців. Його уряд зазнає сильного тиску, зокрема протестів родичів солдатів, оскільки новий закон не передбачає повернення військових, які вже два роки воюють без ротації.

У цьому контексті ті, хто втік і зміг уникнути служби, є легкою мішенню: «Перебування за кордоном не звільняє громадянина від обов'язків перед Батьківщиною. Тому вчора я наказав вжити заходів для відновлення справедливого ставлення до всіх чоловіків призовного віку в Україні та за її межами», — оголосив міністр закордонних справ Дмитро Кулеба.

Україна припинить видачу паспортів у своїх консульствах, щоб змусити чоловіків призовного віку повернутися додому

За даними Євростату на лютий 2024 року, понад 4,2 мільйона українців проживають в ЄС під тимчасовим захистом. З них близько 860 000 — це дорослі чоловіки, незважаючи на те, що одним із перших військових заходів було заборона чоловікам призовного віку виїжджати з країни. Якщо в перші місяці вторгнення лише 7,7% тих, хто прибував до ЄС, були чоловіками, то сьогодні їх частка становить 33,5%.

Виснаження від нескінченної війни також вражає країни, що приймають біженців. Двері, які були відкриті для біженців, тепер не такі відкриті.

Польща найголосніше висловила своє невдоволення. Міністр оборони Владислав Косіняк-Камиш заявив, що його країна «готова» допомогти Україні, щоб її громадяни, які проживають у Польщі, повернулися для підтримки військових зусиль. «Багато поляків обурюються, коли бачать українських чоловіків у готелях і кафе, і чують, скільки зусиль ми маємо докласти, щоб допомогти Україні», — заявив він.

Польські підприємці не поділяють цієї думки. У серпні 2023 року роботодавці попередили, що Польща «програє гонку за українців» і що ринок праці «терміново потребує іммігрантів», зважаючи на дані про те, що деякі біженці виїжджають до інших, більш гостинних країн.

«Поляки обурюються, коли бачать українських чоловіків у готелях та кафе», — заявив міністр оборони.

З майже мільйоном біженців Польща є однією з країн, що прийняли найбільшу кількість українських біженців, поступаючись лише Німеччині, яка прийняла 1,2 мільйона. У відносному вираженні найбільше біженців прийняли Чехія, Литва, Польща, Естонія та Латвія, у такому порядку.

Слова Косіняка-Камиша викликали жах у українців по всій Європі. Чи будуть затримувати і депортувати тих, хто залишиться без документів? Чи підуть інші країни за прикладом Польщі?

На запитання про свої плани щодо українців, Міністерство внутрішніх справ Іспанії наголошує, що будь-які законодавчі зміни будуть вирішуватися «в рамках Ради міністрів внутрішніх справ» ЄС. Міністерство закордонних справ, зі свого боку, відмовляється коментувати.

Всі ці питання витають цього дощового ранку в консульстві. «Існує велика невизначеність», – хитає головою Сергій – «Сергі», доносить він на бездоганній каталонській мові, – українець, який більше двадцяти років живе в Леїді і одружений з каталонкою. Він має іспанське громадянство і закон його не стосується, але він хвилюється за своїх родичів.

«У мене небагато планів: знайти роботу і чекати, коли війна колись закінчиться», — каже 18-річний Р.

«Коли у мого зятя закінчиться термін дії паспорта, що тоді? Він виїхав легально, він хворий і не може боротися. Він міг би повернутися в Україну, піти до військкомату і знову подати медичну довідку. Але ніколи не знаєш, на кого натрапиш, у військкоматах повинні виконати норму по набору і вони в розпачі», – пояснює Сергі.

Паспорт зятя — не єдина хмара на горизонті. Іспанський уряд щойно продовжив до березня 2025 року тимчасовий захист, яким можуть скористатися всі українці, навіть ті, хто приїхав до війни. Це третє і останнє можливе продовження. «А що потім? Ніхто не каже, що буде потім», — бідкається Сержі.

Невизначеність також турбує 45-річного В'ячеслава, який курить, поки його дружина в Барселоні поновлює паспорт їхнього молодшого сина. Вони живуть у Табуенці, арагонському селі з 300 мешканцями, разом із чотирма дітьми. Бути батьком багатодітної сім'ї, пояснює він англійською, звільняє його від війни, але закони змінюються.

Вони вже два роки живуть на заощадження. У Табуенці є робота тільки в сільському господарстві, а вони ніколи цим не займалися. Мова — ще одна перешкода. Він інженер і мав підприємство з імпорту техніки, але з початком війни все зупинилося. «За останній рік деякі заводи знову відкрилися, і я зміг трохи попрацювати, дистанційно. Але грошей мало».

«Я стурбований, бо перебуваю посередині, ні в Іспанії, ні в Україні. Я почуваюся як циган. Не знаю, чи повернемося, але думаю тільки про дітей. Якщо нам не поновлять паспорт, ми втратимо ТІЕ [ідентифікаційну картку іноземця] і не зможемо навіть піти до лікарні».

Оксана витрачає частину своїх доходів на підкуп вчителів, щоб вони підтверджували, що її син навчається.

Вони вже мали проблеми в банку, оскільки термін дії картки закінчується в березні 2024 року, і їм довелося принести до відділення роздруковану сторінку з офіційного вісника, де оголошено про продовження терміну дії.

«Я дарую вам свій український паспорт», — каже в телефонній розмові Анатолій, сантехнік, який має іспанське громадянство. Він вважає, що новий закон є фарсом, «щоб добре виглядати в очах Європи та США», який лише зашкодить найбільшій. «В Україні, якщо ти маєш гроші, ти не йдеш на війну. Все працює на корупції. Заплативши, ти виїжджаєш з країни. Заплативши, тобі роблять медичний висновок. І хто заплатить, той отримає паспорт», — запевняє він.

Р. сьогодні живе в квартирі для біженців у Більбао, якою управляє Червоний Хрест, разом із двома співвітчизниками, які не розмовляють іспанською, та колумбійцем. Він родом із Запоріжжя, іншого міста, яке постраждало від війни. На початку війни він виїхав із усією родиною до Польщі, потім вони повернулися до України, а потім він сам повернувся до Іспанії. «Мені було 16 років, я не хотів йти на війну, а коли мені виповнилося 18, мене б не випустили». Його батько і дядько перебувають на фронті, і він дізнається про них лише раз на два-три місяці. Завжди з невідомістю, чи буде ще один дзвінок. «У мене мало планів: шукати роботу і чекати, коли війна колись закінчиться», — каже він по телефону. Він дихає: у нього паспорт до 2033 року.

Платити — це єдиний спосіб, який знайшла 43-річна Оксана, щоб її 24-річний син уникнув війни. Вона роками працює в Барселоні, прибираючи будинки та туристичні квартири. **Значна частина зарплати йде на оплату навчання в академії в Україні, де нібито навчається її син, адже студенти звільнені від військової служби. А також на хабарі викладачам після кожного іспиту, щоб вони сказали, що він з'явився і склав іспит.** «Я не пишаюся цим, але не хочу, щоб мій син загинув», — зізнається вона. У її селі вже було кілька хлопців, які повернулися в труні.

Тепер, коли обов'язковий вік для служби знизився до 25 років, вона замислюється, чи не варто спробувати вивезти сина з країни. «Це коштує близько 10 000 євро, у мене їх немає, але я могла б їх дістати. Але я боюся. У кінцевому рахунку все залежить від того, кого ти зустрінеш на кордоні. А якщо тебе спіймають, ти потрапляєш прямо на фронт».

Генеральний секретар НАТО закликав Україну збільшити кількість призовників в обмін на військово-спорядження

Але є й інша Україна. 50-річний Олександр працює на будівництві стадіону «Камп Ноу». Його паспорт закінчується в 2027 році, і він сподівається, що до того часу війна закінчиться. Якщо ж ні, він точно знає, що робитиме: «Я подамся на російський паспорт і поїду до Росії». Він родом з Донбасу і є прихильником Росії. **«Те, що вам розповідають про війну, — це брехня», — стверджує він. «Росія десять років попереджала, що Україна не може продовжувати вбивати і тиснути на Донбас».**

«Я знаю, що якщо я ступлю на Україну, мене візьмуть, дадуть зброю і відправлять на фронт. Але проти кого я буду воювати? Проти Донбасу? Це неможливо».

Іспанський оригінал

El dilema de los refugiados ucranianos: o van al frente o se quedan sin papeles

La nueva ley de reclutamiento de Kyiv amenaza a 4,2 millones de ucranianos residentes en la UE

La guerra de Ucrania impregna el vaho de esta mañana lluviosa en Barcelona. Son las 9.20 horas y el malestar flota en el número 185 de la calle Numància, donde una veintena de personas espera a que abra el consulado ucraniano.

La nueva ley de reclutamiento militar, aprobada por Kyiv el 11 de abril, ha caído como un mazazo en los cerca de 300.000 ucranianos residentes en España, dos tercios de ellos desplazados por la guerra.

En un intento desesperado por sumar soldados, Ucrania aprieta las tuercas a los hombres en edad de combatir, dentro y fuera del país. A los que viven en el extranjero, dejarán de prestarles servicios consulares si no regresan a cumplir con los requerimientos militares. A efectos prácticos, significa que no les renovarán el pasaporte ni podrán tramitar ningún documento.

“Como Corea del Norte”, se revuelve Alex. De 31 años, es de Járkiv, una de las ciudades más martirizadas por los misiles rusos, aunque él se apresura a subrayar que marchó hace siete años, “cuando no había guerra y ni se sabía que habría guerra”. En España, las cosas le van razonablemente bien: se dedica a la música electrónica y a la organización de eventos, y entre sus proyectos está montar una S.L.

Sueños que están en el aire. El tic-tac lo marca su pasaporte, que caduca a finales de año. Ha acudido al consulado a intentar renovarlo antes de que el 23 de mayo entre en vigor la ley, pero no tramitan solicitudes hasta esa fecha. Y después, dice con sonrisa mordaz, ya sabe lo que le dirán: deberá volver a Ucrania y personarse ante una oficina de reclutamiento si quiere un nuevo pasaporte.

“Me quitan la libertad”, se desespera. Padre de dos hijos, nacidos en España, tiene claro que no irá a la guerra. “No entiendo por qué tengo que morir por Ucrania. A mí no me ha dado nada. Todo lo que tengo me lo ha dado España. Ya no tengo a nadie ahí, mi familia está fuera, hace tiempo que vendimos la casa. Y además, ¿cómo puede alguien como yo ser útil en el frente? No he cogido una pistola en mi vida, me matan seguro”.

“¿Cómo puede alguien como yo ser útil en el frente? No he cogido una pistola en mi vida, me matan seguro”

Alex subraya que su opinión sobre la invasión rusa no ha cambiado, y que ayuda enviando dinero. “Putin es un hijo de puta. Pero esta guerra empezó por la libertad. Se supone que esto va del derecho de Ucrania a entrar en la UE, en la OTAN. Todos estos años hablando de esto, para acabar haciendo como Rusia, quitar la libertad a los ciudadanos. ¿Para eso está muriendo tanta gente?”.

Largamente demandada por el ejército ucraniano, la ley era también una exigencia de la OTAN. Su secretario general, Jens Stoltenberg, evitó aplaudir abiertamente su aprobación,

pero dijo: “Confío en que Ucrania tomará las decisiones necesarias para movilizar al número necesario de hombres, y nosotros cumpliremos nuestra parte en lo que respecta al material”.

Ucrania ha bajado la edad obligatoria para servir en el ejército de los 27 a los 25 años, una medida que el presidente, Volodímir Zelenski, con popularidad a la baja, ha tardado diez meses en firmar. Su Gobierno soporta una fuerte presión, con protestas de familiares de soldados porque la nueva ley no incluye el retorno de los militares que llevan dos años luchando sin rotación.

En este contexto, los que han huido y han podido librarse son un blanco fácil: “Quedarse en el extranjero no exime a un ciudadano de sus deberes con la Patria. Por eso ayer ordené medidas para restaurar una actitud justa con todos los hombres en edad de reclutamiento en Ucrania y fuera”, anunció el ministro de Exteriores, Dmitro Kuleba.

Ucrania dejará de dar pasaportes en sus consulados para forzar el regreso de hombres en edad de luchar

Más de 4,2 millones de ucranianos viven en la UE bajo protección temporal, según datos de Eurostat a febrero del 2024. De estos, unos 860.000 son hombres adultos, a pesar de que una de las primeras medidas marciales fue prohibir que los varones en edad militar salieran del país. Si en los primeros meses de invasión solo un 7,7% de los que llegaban a la UE eran hombres, hoy lo son el 33,5%.

El agotamiento de una guerra sin fin golpea también a los países de acogida. Las puertas abiertas a los refugiados ya no lo están tanto.

Polonia ha sido el que más ha subido el tono. El ministro de Defensa, Wladyslaw Kosiniak-Kamysz, ha dicho que su país está “listo” para ayudar a Ucrania a que sus nacionales residentes en Polonia regresen a apoyar el esfuerzo de guerra. “Muchos polacos se escandalizan cuando ven a hombres ucranianos en hoteles y cafeterías, y oyen cuánto esfuerzo tenemos que hacer para ayudar a Ucrania”, lanzó.

Los empresarios polacos no lo ven igual. En agosto del 2023, la patronal advirtió que Polonia estaba “perdiendo la carrera por los ucranianos” y que el mercado laboral “necesita inmigrantes de forma urgente”, ante los datos de que algunos refugiados se iban a otros países más hospitalarios.

“Los polacos se escandalizan cuando ven a hombres ucranianos en hoteles y cafeterías”, ha dicho el ministro de Defensa

Con casi un millón, Polonia es uno de los países con más refugiados ucranianos, superado solo por los 1,2 de Alemania. En términos relativos a la población, los que más peso soportan son checos, lituanos, polacos, estonios y letones, por este orden.

Las palabras de Kosiniak-Kamysz han puesto los pelos de punta a los ucranianos en toda Europa. ¿Detendrán y deportarán a los que se queden sin papeles? ¿Seguirán más países a Polonia?

Preguntado por sus planes respecto a los ucranianos, el Ministerio del Interior español subraya que cualquier cambio legal se decidirá “en el marco del consejo de ministros de Interior” de la UE. El de Exteriores, por su parte, declina pronunciarse.

Todos estos interrogantes planean esta mañana de lluvia en el consulado. “Hay una gran inseguridad”, meneaba la cabeza Sergiy –“Sergi”, insiste en un catalán impecable–, un ucraniano que hace más de veinte años que vive en Lleida y está casado con una catalana. Tiene nacionalidad española y la ley no le afecta, pero está inquieto por sus familiares.

“Tengo pocos planes: buscar algún trabajo y esperar a que la guerra acabe algún día”, dice R., de 18 años

“Cuando a mi cuñado le caduque el pasaporte, ¿qué? Él salió legalmente, está enfermo y no puede luchar. Podría regresar a Ucrania, ir a una oficina de reclutamiento y volver a presentar el expediente médico. Pero nunca sabes con quién te encontrarás, en las oficinas deben cumplir unos números de reclutados y están desesperados”, expone Sergi.

El pasaporte del cuñado no es el único nubarrón en el horizonte. El Gobierno español acaba de prorrogar hasta marzo del 2025 la protección temporal a la que pueden acogerse todos los ucranianos, incluso los que llegaron antes de la guerra. Es la tercera y última prórroga posible. “¿Y después? Nadie dice que pasará después”, lamenta Sergi.

La incertidumbre también angustia a Viacheslav, de 45 años, que fuma mientras su mujer renueva en Barcelona el pasaporte de su hijo menor. Viven en Tabuena, un pueblo aragonés de 300 habitantes, con sus cuatro hijos. Ser padre de familia numerosa, explica en inglés, le exime de ir a la guerra, pero las leyes cambian.

Llevan dos años viviendo de ahorros. En Tabuena solo hay trabajo en el campo, algo que no han hecho nunca. El idioma es otra barrera. Él es ingeniero y tenía una empresa de importación de maquinaria, pero con la guerra todo paró. “En el último año han reabierto algunas fábricas y he podido volver a trabajar un poco, a distancia. Pero es poco dinero”. “Estoy preocupado porque estoy en el medio, ni en España, ni en Ucrania. Me siento como un gitano. No sé si volveremos, pero sólo pienso en los chicos. Si no nos renuevan el pasaporte, perderemos la TIE [la tarjeta de identidad de extranjero], no podremos ni siquiera ir al hospital”.

Oksana destina parte de sus ingresos a sobornar profesores para que acrediten que su hijo estudia. Ya han tenido problemas en el banco, porque la fecha de caducidad en la tarjeta es marzo del 2024, y han tenido que llevar a la oficina la página impresa del BOE que anuncia la prórroga.

“Les regalo mi pasaporte ucraniano”, dice en conversación telefónica Anatoli, un fontanero que cuenta con nacionalidad española. Opina que la nueva ley es una farsa “para quedar bien con Europa y con Estados Unidos”, que solo perjudicará a los más pobres. “En Ucrania, si tienes dinero, no vas a la guerra. Todo funciona con corrupción. Pagando, sales del país. Pagando, te hacen un informe médico. Y quien pague, tendrá el pasaporte”, asegura.

R. vive hoy en un piso de refugiados en Bilbao gestionado por la Cruz Roja, junto a dos compatriotas que no hablan español y un colombiano. Es de Zaporizhzhia, otra ciudad golpeada. Salió por Polonia con toda la familia al inicio de la guerra, volvieron a Ucrania y luego regresó a España él solo. “Yo tenía 16 años, no quería ir a la guerra, y al cumplir 18 no me habrían dejado salir”. Su padre y un tío están en el frente, y apenas sabe de ellos cada dos o tres meses. Siempre con la incógnita de si habrá otra llamada. “Tengo pocos planes:

buscar algún trabajo y esperar a que la guerra acabe algún día”, dice por teléfono. Él respira: tiene pasaporte hasta el 2033.

Pagar es la única forma que ha encontrado Oksana, de 43 años, para que su hijo, de 24, esquive la guerra. Ella trabaja desde hace años en Barcelona limpiando casas y pisos turísticos. Gran parte del salario se va en los recibos de una academia en Ucrania en la que se supone que su hijo está matriculado, pues los estudiantes están exentos del servicio. También para sobornar a los profesores cada vez que hay un examen, para que digan que se ha presentado y ha aprobado. “No estoy orgullosa, pero no quiero que mi hijo muera”, admite. En su pueblo ya habido varios chicos que han vuelto en una caja.

Ahora que la edad obligatoria para servir ha bajado a los 25 años, se plantea si debería intentar sacar a su hijo del país. “Cuesta unos 10.000 euros, no los tengo pero los podría conseguir. Pero me da miedo. Al final depende de quién te encuentres en la frontera. Y si te pillan, te vas directo al frente”.

El secretario general de la OTAN instó a Ucrania a aumentar los reclutas a cambio de material bélico Pero hay otra Ucrania. Alexánder, de 50 años, trabaja en las obras del Camp Nou. Su pasaporte caduca en el 2027 y espera que entonces la guerra haya acabado. Si no es así, tiene claro lo que hará: “Pediré el pasaporte ruso y me iré a Rusia”. Es del Donbass y prorruso. “Lo que os cuentan sobre la guerra es mentira”, sostiene. “Rusia llevaba diez años avisando de que Ucrania no podía seguir matando y pisando al Donbass”. “Sé que si pongo un pie en Ucrania, me cogerán, me darán un arma y al frente. Pero, ¿contra quién voy a luchar yo? ¿Contra el Donbass? Es imposible”